

روان‌شناسی تربیتی

مدرس : میثم عزیزآبادی

فصل هشتم : روشهای کلی آموزش

اصول کلی آموزش :

در فصول اولیه ، در معرفی الگوی عمومی آموزش گفته شد که معلم ، پیش از اقدام به عمل آموزش در کلاس درس ، در ابتدا هدف های آموزشی درس خود را تعیین کند و آنها را بر حسب عملکرد های قابل مشاهده و قابل اندازه گیری یادگیرندگان بنویسد ؛ سپس ویژگیهای ورودی پیش نیاز برای یادگیری آن هدف ها را تعیین کند و سپس با اجرای آزمون تشخیص مربوط به سنجش آغازین و نتایج حاصل از آن ، به ترمیم کمبود پیش نیازهای یادگیرندگان اقدام کند . معلم ، بعد از انجام این اقدامات ، آماده است تا برای آموزش هدف های درس خود ، از روشها و فنون آموزشی استفاده کند .

قبلا دیدیم که هدف های آموزشی گوناگون اند و طیف وسیعی را شامل می شوند .

روشهای آموزشی معلم نیز باید متناسب با هدف های آموزشی او ، متنوع و گوناگون باشند . یعنی معلم نیاز دارد در آموزش دادن هدف های گوناگون درس خود ، از روش های گوناگون و متناسب با آن هدف ها ، استفاده کند .

در این فصل اصول و روشهای کلی آموزش معرفی می شوند .

اصول و روشهای کلی آموزش :

۱- تدارکات پیش از یادگیری :

قبلا گفتیم که یادگیرندگان باید پیش از یادگیری هر مطلب تازه ، پیش نیازهای ویژه آن مطلب را آموخته باشند . علاوه بر این آمادگی ، معلم باید در لحظه اجرای روش آموزشی خود ، یادگیرندگان را برای یادگیری تازه آماده کند . یعنی رابطه مطالب قبلی را با مطلب فعلی به آنها یادآوری کند و به آنها بفهماند که چه مقدار از آموخته های قبلی آنها ممکن است به یادگیری موضوع جدید کمک کند .

برای مثال : معرفی کوتاه مطالبی که قرار است با روش سخنرانی تدریس شود همچنین اگر معلم پیش از آغاز درس ، هدف های آموزشی درس را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد سطح آمادگی را برای پذیرش مطالب تازه بالا می برد .

۲- ایجاد انگیزش و علاقه در یادگیرندگان :

پژوهش های جدید نشان داده اند که انگیزش یا علاقه به موضوع درس ، بر یادگیری آن موضوع ، **تاثیر مثبت** دارد .

از راههای مختلف می توان علاقمندی شاگردان را افزایش داد :

- ۱- متقاعد کردن یادگیرندگان به اینکه یادگیری مطلب مورد نظر ، برای آنها ضروری و مفید است
- ۲- گنجاندن هدف های مورد نظر آنان در میان هدف های درسی
- ۳- شرکت دادن شاگردان در طراحی فعالیت های آموزشی و یادگیری
- ۴- استفاده از تقویت کننده های مختلف جهت ایجاد انگیزش در شاگردان

۳- تهیه سرمشق یا نمونه ای از عملکرد نهایی :

معلم بهتر است در صورت امکان مثال یا نمونه ای از آنچه که یادگیرنده باید در پایان کار یادگیری تولید کند در اختیار او بگذارد .

برای مثال : می توان در آغاز درس نمونه هایی از کارهای تحقیقی بصورت الگو یا سرمشق به یادگیرنده داد .

این سرمشق دهی به فعالیت های یادگیری شاگردان ، جهت می دهد .

۴- شرکت فعال یادگیرنده در یادگیری :

دانش آموزان در آغاز یادگیری می توانند از سرمشق ها و نمونه هایی که معلم در اختیارشان قرار می دهد استفاده کنند ، اما پس از آن ، شرکت فعال آنها در جریان یادگیری ضروری و مفید است .

در واقع یادگیری از طریق فعالیت های خود یادگیرنده صورت می پذیرد ، نه از راه گفته ای معلم .

برای مثال : معلم در روش سخنرانی می تواند از طریق پرسیدن سوال هایی که در ضمن بحث خود مطرح می کند ، آنها را به فعالیت وادارد .

(دامن زدن به بحث گروهی ، راهنمایی شاگردان برای جمع آوری اطلاعات ، و انجام فعالیت های آزمایشگاهی ، موارد دیگری از فعال کردن شاگردان است)

۵- هدایت یادگیرندگان :

در مراحل مقدماتی یادگیری ، بهتر است شاگردان را در انجام رفتارهایی که می خواهند یادگیرند کمک و راهنمایی کرد .

اما بتدریج که آنها در کار خود مهارت کسب می کنند باید از دادن راهنماییها غیر لازم کاست ، تا اینکه سرانجام آنها بتوانند به طور مستقل به انجام دادن تکالیف یادگیری خود بپردازند .

۶- تمرین :

معلم باید فرصت های لازم را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد تا مطالب و مهارت های تازه آموخته شده را **تمرین و تکرار** کند . این عمل فراموشی را به تعویق می اندزد .

همچنین ، **تکرار و تمرین فاصله دار** ، به نگهداری مطالب بیشتر در حافظه و دیرتر فراموش شدن آنها کمک می کند .

۷- آگاهی از نتایج :

تمرین و تکرار مطالب باید همراه با اطلاع از نتایج کار باشد . تمرین بدون اطلاع از درستی و نادرستی نتیجه عمل ، پیشرفت زیادی نصیب یادگیرنده نمی کند .

آگاهی از نتایج یا دریافت بازخورد از نتایج عمل ، به اندازه تقویت کننده های مثبت ، بر یادگیری **تاثیر مثبت** دارد .

بهتر است معلم سعی کند تا شرایطی فراهم آورد که یادگیرندگان بیشتر اعمال موفقیت آمیز انجام دهند و در یادگیری ، کمتر با شکست مواجه شوند .

۸- رعایت مراحل آموزش و استفاده از پیش سازمان دهنده :

موضوعهای درسی را باید طوری مرحله به مرحله ارائه داد که یادگیرندگان در ابتدا با مطالب آسان و آشنا رو به رو شوند بعد بتدریج به یادگیری مطالب پیچیده تر و دشوارتر بپردازند .

کسب موفقیت در هر مرحله ، علاقه مند شدن بیشتر یادگیرندگان به مطلب درسی و در نتیجه افزایش کوشش و فعالیت آنها برای یادگیری در مرحله بعدی را باعث می شود .

۹- رعایت تفاوت های فردی :

سرعت و توانایی یادگیری دانش آموزان متفاوت است . روش آموزشی معلم نیز باید ناظر به این تفاوت ها باشد . بعضی از یادگیرندگان نیاز به توجه و کمک بیشتری از سوی معلم دارند و لازم است که تکالیف و تمرین های بیشتری انجام دهند تا هدف های آموزشی درس را به خوبی یادگیرند ؛ در حالیکه بعضی از آنها با راهنمایی های اندکی از سوی معلم راه خود را می یابند و به سرعت به هدف می رسند .

۱۰ - اجرای فعالیت های متنوع آموزشی در کلاس درس :

معلم باید به مجموعه ای از روشها و فنون آموزشی مجهز باشد ، تا هر زمان لازم بود از آنها استفاده کند . او باید علاقه شاگردان را به یادگیری مطالب درسی برانگیزاند ، موضوع ها و مسائل درسی را توضیح دهد ، فعالیت های یادگیری شاگردان را هدایت کند و

نقش معلم تنها توزیع کننده اطلاعات نیست ، بلکه وظیفه اصلی او اداره تجارب آموزشی و هدایت فعالیت های یادگیری شاگردان است .